

JAVNE NABAVKE I POVERENJE JAVNOSTI:

**PROCENA OPŠTINSKE POTROŠNJE
NA SEVERU KOSOVA**

(SEPTEMBAR 2024 – AVGUST 2025)

NEW
SOCIAL
INITIATIVE

Objavljuje: Nova društvena inicijativa / New Social Initiative - NSI
www.newsocialinitiative.org
Februar 2026, Severna Mitrovica

Ovaj proizvod je razvijen u okviru projekta „Obnova poverenja: transparentnost, odgovornost i učešće građana na severu Kosova“, koji finansira Kosovski demokratski institut (KDI) – u okviru sufinansiranja između projekata „Mladi i civilno društvo za integritet“, koji finansira Švedska (Sida), i „Integrity Watch na Zapadnom Balkanu i u Turskoj“, koji finansira Evropska unija (EU). Sadržaj ovog proizvoda isključiva je odgovornost korisnika i ne odražava nužno stavove KDI-ja kao davaoca podgranta, niti donatora – Švedske i Evropske unije

**Funded by
the European Union**

**Sweden
Sverige**

UVOD

U novembru 2022. godine, predstavnici Srba povukli su se iz kosovskih institucija u četiri severne opštine – Severnoj Mitrovici, Zvečanu, Zubinom Potoku i Leposaviću – kao i iz policije, pravosuđa i lokalnih administracija. Koordinisana ostavka usledila je nakon sporova oko politike registarskih tablica za vozila i širih tenzija između Vlade Kosova i predstavnika zajednice kosovskih Srba. Odlazak je stvorio trenutni institucionalni vakuum na severu, posebno u policijskim i sudskim operacijama, i značajno je smanjio učešće Srba u centralnim i lokalnim strukturama vlasti. U aprilu 2023. godine održani su vanredni lokalni izbori u četiri severne opštine. Zbog bojkota većine srpskih birača, izlaznost je bila izuzetno niska (oko 3–4%), što je rezultiralo izborom gradonačelnika etničkih Albanaca u opštinama sa većinskom srpskom populacijom. Kada su novi gradonačelnici pokušali da preuzmu dužnost u maju 2023. godine, izbili su protesti, posebno u Zvečanu, što je dovelo do sukoba između demonstranata i mirovnih trupa NATO-a KFOR. Desetine mirovnjaka i demonstranata je povređeno, što je izazvalo povećanu međunarodnu zabrinutost i privremeno pojačanje prisustva KFOR-a. Tokom ovog perioda, predstavnici međunarodne zajednice javno su pozvali gradonačelnike u severnim opštinama da ograniče svoj angažman na suštinske administrativne i tehničke funkcije kako bi izbegli dalje tenzije; međutim, gradonačelnici su odbacili ovaj pristup, tvrdeći da je njihovo puno vršenje vlasti zasnovano na principu vladavine prava. Sa druge strane, većina srpske zajednice nastavila je da bojkotuje rad ovih opštinskih vlasti, tvrdeći da gradonačelnicima nedostaje demokratski legitimitet zbog izuzetno niske izlaznosti birača i odsustva značajnog učešća lokalnog srpskog stanovništva u izbornom procesu.

U tom kontekstu, procesi javnih nabavki dobili su poseban značaj. Pored svoje tehničke i finansijske dimenzije, postupci javnih nabavki na severu su usko povezani sa percepcijom transparentnosti, pravičnosti, političkog uticaja i uključivanja.

U tom kontekstu, projekat je sproveo sistematsko praćenje procesa javnih nabavki u četiri severne opštine tokom jednogodišnjeg perioda, **od septembra 2024. do avgusta 2025. godine**. Praćenje se fokusiralo na identifikovanje obrazaca u vrednostima ugovora, nivoima konkurencije, vrstama korišćenih procedura, učestalosti tendera sa jednim ponuđačem i koncentraciji ugovora među određenim ekonomskim operaterima.

Metodologija je kombinovala kvantitativno istraživanje sa kvalitativnim prikupljanjem podataka. Istraživački tim sprovodi kontinuiranu analizu javno dostupnih podataka o javnim nabavkama, prvenstveno putem platforme za elektronske javne nabavke na Kosovu (e-prokurimi), koja pruža pristup obaveštenjima o tenderima, dodeli ugovora, procenjenim vrednostima, broju ponuda i konačnim iznosima ugovora. Ovi podaci su unakrsno provereni sa informacijama dostupnim na Internet stranicama opština i drugim zvaničnim javnim izvorima kako bi se proverila obaveštenja, opisi projekata i dokumentacija o javnim nabavkama. Pored toga, tim se konsultovao sa Integrity Watch Kosovo^[1] kao dodatnim izvorom.

Pored analize dokumenata, projekat je uključio i perspektive građana kroz kvalitativno istraživanje. Dve fokus grupe su organizovane u decembru 2025. godine, okupljajući učesnike iz sve četiri severne opštine. Diskusije su istraživale javnu svest o opštinskim projektima, percepciju transparentnosti i konkurencije u javnim nabavkama, poverenje u lokalne institucije i stavove o tome da li javne investicije odgovaraju potrebama zajednice.

[1] <https://integritywatchkosova.org/>

OPŠTINA LEPOSAVIĆ

Tokom perioda praćenja, opština Leposavić je pokrenula ukupno 23 postupka javnih nabavki u različitim sektorima, uključujući infrastrukturu, javnu rasvetu, zdravstvene i obrazovne ustanove, snabdevanje robom (ogrevno drvo, kancelarijski materijal, poljoprivredna mehanizacija) i usluge.

Od 23 postupka, dodeljeno je 12 ugovora, a 11 postupaka je otkazano.

Ukupna vrednost dodeljenih ugovora tokom perioda praćenja iznosi približno 4,6 miliona evra, pri čemu je većina sredstava namenjena putnoj infrastrukturi.

Ugovori vezani za infrastrukturu (izgradnja puteva, asfalterški radovi i održavanje javne rasvete) predstavljaju finansijski najznačajniju kategoriju, posebno sledeće:

- Izgradnja puteva i sporednih staza u selima (Lotovi 1, 2, 3) –3.500.000€ (dodeljeno: 3.498.180,52€)[1]
- Asfaltiranje puta Bistrica–Košutovo (Deo I) –712.000€ (dodeljeno: 709.510,40€)[2]
- Izgradnja puteva – Ulica Vojska Jugoslavije –150.000€ (dodeljeno: 146.567,40€)[3]
- Održavanje javne rasvete –200,000€ (dodeljeno: 179.300,00€)[4]

Ovi veliki projekti značajno oblikuju ukupni profil javnih nabavki u opštini.

Većina ugovora veće vrednosti dodeljena je putem otvorenih postupaka. U najmanje dva slučaja vezana za infrastrukturu, korišćen je pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja obaveštenja o ugovoru.

Manje javne nabavke, posebno one ispod 1.000 evra, sprovedene su po postupcima minimalne vrednosti i generalno su dodeljivane na osnovu kriterijuma najniže cene.

Nivo konkurencije značajno se razlikovao u zavisnosti od postupka. Nekoliko ugovora male vrednosti privuklo je samo jednu ponudu. Primetno je da je i ugovor o izgradnji puta vredan 3,5 miliona evra dobio samo jednu ponudu, uprkos svojoj značajnoj vrednosti. Neki tenderi su otkazani nakon što nije primljena nijedna ponuda, dok su u drugim slučajevima postupci prekinuti jer su sve podnete ponude znatno premašile procenjeni budžet.

Ograničen broj ponuđača – posebno kod velikih infrastrukturnih projekata – izaziva zabrinutost u vezi sa nivoom efikasne konkurencije na lokalnom tržištu javnih nabavki.

Primećena je primetna koncentracija ugovora među određenim ekonomskim operaterima.

[2] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3767681

[3] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3604078

[4] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3598330

[5] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3574701

Konzorcijum koji predvodi PLUS TRADE L.L.C. (Uroševac), u partnerstvu sa kompanijom Murseli SH.P.K., N.T.SH. AR – DRITI i drugima, dobio je:

- Ugovor za izgradnju puta vredan 3,5 miliona €
- Projekat za izgradnju puta vredan 146.567 €
- Ugovor za održavanje javne rasvete vredan 179.300 €

Slično tome, kompaniji Granit SH.P.K. (Istok) dodeljen je ugovor za asfaltiranje u vrednosti od 709.510 evra.

Zajedno, ove kompanije su dobile ugovore u vrednosti od približno 4,5 miliona evra, što predstavlja oko 97,8% od ukupne procenjene vrednosti nabavke od oko 4,6 miliona evra, što ukazuje na veoma visok nivo finansijske koncentracije među ograničenim brojem ekonomskih operatera.

Ponavljanje istih ekonomskih operatera u višestrukim infrastrukturnim ugovorima visoke vrednosti ukazuje na potencijalnu koncentraciju tržišta. Iako ovo samo po sebi ne predstavlja nepravilnost, ukazuje na ograničenu diverzifikaciju izvođača radova koji učestvuju na tržištu javnih nabavki u Leposaviću. Značajan nalaz je visoka stopa otkazanih postupaka (preko 50%).

Glavni razlozi navedeni za otkazivanje postupaka uključuju ponude koje su značajno premašile procenjeni budžet, zakonske obaveze otkazivanja zbog neusaglašenih ponuda, tehničke greške u specifikacijama, isteka rokova za evaluaciju – posebno u slučajevima odsustva službenika za javne nabavke – objektivne i nepredvidive događaje van kontrole naručioca i nedostatak adekvatnih ponuđača.

Posebno je zabrinjavajuće ponovljeno otkazivanje tendera za rekonstrukciju puteva vrednih 450.000 evra[6], otkazivanje tendera za isporuku poljoprivrednih mašina u dva navrata[7], uključujući ponovljeni postupak, i otkazivanja povezana sa ograničenjima institucionalnih kapaciteta, posebno odsustvom službenika za nabavke[8].

Ovi obrasci ukazuju na slabosti u planiranju, moguće nedostatke u proceni troškova i ograničene administrativne kapacitete unutar opštine.

Identifikovano je nekoliko problema vezanih za transparentnost: nedostaju opisi projekata u više procedura, nepotpuna polja sa podacima (lokacija, trajanje ugovora), skraćeni rokovi za podnošenje ponuda u najmanje jednoj proceduri velike vrednosti[9], dokumentacija često nije dostupna na srpskom jeziku.

Pored toga, dva infrastrukturna projekta su sprovedena putem pregovaračkih postupaka bez objavljivanja, što zahteva jako obrazloženje zbog sniženih standarda transparentnosti i konkurentnosti.

Ovi faktori zajedno utiču na transparentnost i dostupnost informacija o javnim nabavkama.

[6]e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3217164
[7]e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3329360

[8]e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3470437
[9]e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3767681

U većini dodeljenih ugovora, konačna vrednost ugovora bila je nešto ispod procenjenog budžeta, što ukazuje na formalno poštovanje planskih ograničenja.

Međutim, nekoliko otkazanih tendera pokazuje velike razlike između procenjenih budžeta i podnetih ponuda, što sugerise da procene troškova možda ne odražavaju tržišnu stvarnost ili da su tržišne cene značajno porasle iznad opštinskih projekcija.

Ovo je posebno vidljivo kod tendera za obnovu zdravstva i obrazovanja gde su ponuđene cene premašile planirane budžete za više od 24.000 evra.[10]

Glavni fokus aktivnosti javnih nabavki bio je koncentrisan na područja opštine u kojima pretežno živi albanska zajednica.

Na osnovu praćenih podataka, primećeni su sledeći indikatori rizika: Visoka stopa otkazivanja (preko 50%), ugovori velike vrednosti sa jednim ponuđačem, ponovljena upotreba pregovaračkog postupka bez objavljivanja, skraćeni rokovi za podnošenje radova, nedostajuća ili nepotpuna javno dostupna dokumentacija, ograničena konkurencija i koncentracija izvođača radova, ograničenja institucionalnih kapaciteta.

Obrazac javnih nabavki u Leposaviću tokom perioda praćenja pokazuje dvostruku strukturu:

1. Velika infrastrukturna ulaganja sa dodelom ugovora koncentrisanom među malim brojem operatera, i
2. Česti proceduralni poremećaji u manjim ili sektorskim nabavkama (poljoprivreda, grejanje, usluge).

Iako su veliki infrastrukturni projekti na kraju realizovani, visoka stopa otkazivanja i ponavljajući proceduralni problemi ukazuju na slabosti u planiranju nabavki, proceni troškova i administrativnim kapacitetima.

MUNICIPALITY OF ZVEČAN

Tokom perioda praćenja, opština Zvečan sprovela je 29 postupaka javnih nabavki u oblastima infrastrukture, javnih usluga, obrazovanja, zdravstva, poljoprivrede, IT opreme i usluga iz oblasti kulture.

Ukupno 27 ugovora je dodeljeno, dok su 2 postupka otkazana.

Ukupna vrednost dodeljenih ugovora prelazi milion evra, sa najvećom finansijskom koncentracijom u infrastrukturnim i putnim projektima.

Finansijski najznačajniji ugovori uključuju sledeće:

[10] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3674312
e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3672879

[11] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3467527

[12] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3342136

[13] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3742781

[14] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3846439

[15] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3833663

- Radovi na popravkama, asfaltiranju i javnoj rasveti (pregovarana procedura) –788.728€ (dodeljeno: 754.488,18€)[1]
- Radovi na popravkama i asfaltiranju u mestima Lipe i Boljetin (dva lota) –170.000€ (dodeljeno 150,002€)[2]
- Horizontalna i vertikalna putna signalizacija i održavanje –49.500€ (dodeljeno: 37.940,00€)[13]
- Izgradnja, proširenje i rekonstrukcija asfaltnih puteva (Faza II) –40.000€[14]
- Ugovor o pravnim uslugama –48.000€[15]

U poređenju sa Leposavićem, Zvečan pokazuje nižu stopu otkazivanja i veću stopu sprovođenja, ali je prisutno nekoliko indikatora rizika u proceduralnim izborima i praksama transparentnosti.

Većina postupaka je sprovedena putem otvorenih postupaka, postupaka za davanje ponuda i postupaka minimalne vrednosti.

Međutim, najmanje dva značajna ugovora su sprovedena putem pregovaračkog postupka bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru, uključujući infrastrukturne radove (putevi i osvetljenje) u vrednosti od 788.728 evra i dodatne radove na asfaltiranju u vrednosti od 7.510 evra (ponovljeni tender) [16].

Upotreba pregovaračkog postupka bez prethodnog objavljivanja, posebno za infrastrukturne radove visoke vrednosti, smanjuje konkurenciju i mere zaštite transparentnosti i zahteva snažno pravno obrazloženje.

Nivoi konkurencije značajno variraju - nekoliko infrastrukturnih projekata je dobilo samo jednu ponudu, što uključuje horizontalno i vertikalno obeležavanje i održavanje puta u vrednosti od 49.500 evra[17], izgradnju puta u drugoj fazi u vrednosti od 40.000 evra[18] i isporuku koka nosilja i opreme u vrednosti od 50.000 evra[19].

U pregovaračkom postupku visoke vrednosti od 788.728 evra navodno je pristiglo šest ponuda, što sugerise da konkurencija na tržištu postoji, ali da je proceduralni izbor ograničavao transparentnost.

Ishodi sa jednim ponuđačem u otvorenim postupcima - posebno za infrastrukturu - ukazuju na ograničeno efikasnu konkurenciju.

U većini dodeljenih ugovora, konačna vrednost ugovora bila je niža od procenjenog budžeta, ponekad značajno:

- Motokultivatori: procenjeno 33.300€ → dodeljeno 23.606€ (razlika 9.694€)
- IT oprema: procenjeno 8.200€ → dodeljeno 5.544€ (razlika 2.656€)
- Obeležavanje puteva: procenjeno 49.500€ → dodeljeno 37.940€ (razlika 11.560€)

Iako uštede mogu ukazivati na konkurentne cene, velika odstupanja takođe mogu signalizirati precenjene budžete tokom planiranja.

[16]e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3316809
e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3467527

[17]e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=2947689

[18]e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3742781

[19]e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3846439

U ugovoru o infrastrukturi od 788.728 evra, konačni ugovor je bio 34.239 evra niži od procenjenog, što predstavlja značajno, ali ne i neuobičajeno smanjenje javnih nabavki.

Glavni fokus aktivnosti javnih nabavki bio je koncentrisan na područja opštine u kojima pretežno žive albanske zajednice.

Ključni indikatori rizika koji su identifikovani uključuju korišćenje pregovaračkih postupaka bez prethodnog objavljivanja za infrastrukturne ugovore visoke vrednosti, rezultate sa jednim ponuđačem u nekoliko otvorenih postupaka, retroaktivno i odloženo objavljivanje odluka o javnim nabavkama, ograničenu konkurenciju u tenderima za infrastrukturu. Profil javnih nabavki Zvečana tokom perioda praćenja pokazuje relativno visok kapacitet implementacije u poređenju sa Leposavićem, pri čemu je većina postupaka uspešno završena.

OPŠTINA SEVERNA MITROVICA

Tokom perioda praćenja, opština Severna Mitrovica sprovela je veliki broj postupaka javnih nabavki (zabeleženo je preko 60 aktivnosti) u oblasti infrastrukture, javnih usluga, IT opreme, bezbednosti, sanitacije, kulturnih i administrativnih usluga.

Ukupna vrednost zabeleženih dodeljenih ugovora prelazi 3,3 miliona evra, sa najvećom finansijskom koncentracijom namenjenom rekonstrukciji puteva i asfaltiranju, nakon čega slede investicije u gradsku infrastrukturu i javno osvetljenje, parkove i javne prostore, usluge obezbeđenja i fizičke zaštite, kao i usluge čišćenja i održavanja.

Značajna karakteristika javnih nabavki u Severnoj Mitrovici je veliki broj ponovljenih tendera, otkazivanja i ponovnog objavljivanja – posebno kod ugovora o infrastrukturi i rušenju.

Infrastrukturni projekti čine većinu finansijske vrednosti. Ključni dodeljeni ugovori uključuju sledeće:

- Radovi na asfaltiranju u ulici Rudarske čete, Brđanima, Mikronaselju i kod Tri solitera – 740.750,19€[20]
- Rekonstrukcija ulica Drvarska, Čika Jovina i Sutjeska – 236.736€[21]
- Regulisanje infrastrukture u Kolašinskoj ulici – 248.123€[22]
- Pобољшанја ulica Džona Kenedija, Tanaska Rajića, Vasilija Ostroškog i Filipa Višnjica u Severnoj Mitrovici – 243.120€[23]
- Rekonstrukcija ulica Kralja Petra, Vojvode Bojovića i Luja Braja – 189.201€[24]
- Rekonstrukcija ulice u Bošnjačkoj Mahali – 217.945€[25]
- Fizičko obezbeđenje opštinskih zgrada (36 meseci) – 224.822€[26]

[20] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3812205

[21] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3346493

[22] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3484522

[23] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3496340

[24] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3519856

[25] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3262016

[26] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3262658

Opština je takođe investirala u izgradnju parka (123.970 evra)[27], održavanje javne rasvete (98.586 evra)[28], postavljanje urbanih spomenika (5.500 evra)[29] i elektronske kioske (69.795 evra)[30].

Značajna karakteristika javnih nabavki u Severnoj Mitrovici je često otkazivanje i ponovno raspisivanje postupaka tendera, posebno kod ugovora o uslugama i infrastrukturi visoke vrednosti. Nekoliko projekata je više puta otkazano pre nego što je konačno dodeljeno, uključujući tu i sledeće:

Projekat putne infrastrukture (774.588 evra)[31] – otkazan dva puta pre konačne dodele; Rušenje i uklanjanje konfiskovane robe (80.000 evra)[32] – otkazano tri puta pre dodele; Usluge auto-transporta (30.000 evra)[33] – otkazano četiri puta pre konačne dodele u novembru 2025. godine[34]; Nabavka elektronskih kioska – prvobitno otkazana[5] pre ponovnog objavljivanja i dodele.

Najčešće navedeni razlozi za otkazivanje bili su odsustvo ponuđača, ponude koje prelaze procenjenu vrednost ugovora, administrativna neusklađenost ekonomskih operatera, greške u tenderskoj dokumentaciji (kao što su nedostajući kriterijumi za evaluaciju) i budžetska ograničenja uprkos korišćenju kriterijuma za dodelu najniže cene, što ukazuje na slabosti u planiranju nabavki, proceni troškova i angažovanju na tržištu.

Nivoi konkurencije su se značajno razlikovali, pri čemu su neki otvoreni postupci privukli tri do pet ponuđača, dok je nekoliko velikih infrastrukturnih ugovora na kraju dodeljeno jednom odgovarajućem ponuđaču uprkos višestrukim podnescima, a postupci minimalne vrednosti često su uključivali samo jednog ekonomskog operatera koji učestvuje.

U nekoliko slučajeva učestvovala su tri ponuđača, ali je samo jedan ispunio administrativne kriterijume, što ukazuje na moguće restriktivne kvalifikacione zahteve ili probleme sa dokumentacijom.

Značajne razlike između procenjenih i dodeljenih vrednosti pojavljuju se svuda:

- Projekat čišćenja kanalizacije: procenjeno 40.000€ → dodeljeno 20.295€
- Usluge čišćenja (36 meseci): procenjeno 150.000€ → dodeljeno 127.942,56€
- Usluge obezbeđenja (36 meseci): procenjeno 230.000€ → dodeljeno 224.822,16€
- Više IT nabavki gde se pokazuje razlika od 2.000€–3.000€

Dok neke uštede odražavaju konkurentne cene, druge postavljaju pitanja o tačnosti planiranja budžeta.

[30] e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3794264

[31] e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3094895

e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3238463

[32] e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3287119

e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3290864

e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3447256

[33] e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3655061

e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3706929

e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3749156

e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3833669

[34] e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3881907

[35] e-prokurimi.rks.gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3619065

Nekoliko ekonomskih operatera se više puta pojavljuje kao korisnici visoko vrednih infrastrukturnih ugovora, što ukazuje na koncentraciju dodela među ograničenim brojem kompanija. Konkretno, FS C ING SH.P.K. i EL-BAU SH.P.K. dobili su više velikih ugovora o asfaltiranju i rekonstrukciji puteva; firma „Rexha“ je obezbedila nekoliko infrastrukturnih i projekata razvoja parkova; dok je Milazim Baliu B.I. dobio ugovore vezane za rušenje, kanalizaciju i radove na održavanju.

Kumulativna vrednost ugovora dodeljenih ovim kompanijama tokom perioda praćenja iznosi približno 2,3 miliona evra, što predstavlja otprilike 70% od ukupno 3,3 miliona evra dodeljenih ugovora, što ukazuje na značajan nivo koncentracije tržišta u velikim javnim radovima.

Severna Mitrovica dodelila je nekoliko višegodišnjih ugovora o uslugama, uključujući javnu rasvetu, usluge čišćenja i higijene i fizičko obezbeđenje, svaki u trajanju od 36 meseci; takvi dugoročni aranžmani povećavaju važnost robusnog dizajna tendera i efikasnih konkurentskih zaštitnih mera, jer oni angažuju budžetska sredstva tokom više fiskalnih godina.

Ključni indikatori rizika koji su identifikovani uključuju relativno visoku stopu otkazivanja i ponovnog objavljivanja tendera, višestruke postupke sa samo jednim odgovarajućim ponuđačem - što je ukupno 28 postupaka sa ukupnom dodeljenom vrednošću od približno 1,3 miliona evra - i primetnu koncentraciju tržišta u vezi sa velikim radovima na putevima.

U poređenju sa Zvečanom i Leposavićem, Severna Mitrovica pokazuje znatno veći obim javnih nabavki, veća ulaganja u infrastrukturu i češće ponavljanje procedura i otkazivanja. Sistem javnih nabavki odražava aktivan razvoj infrastrukture i funkcionalan kapacitet za dodelu; međutim, takođe otkriva slabosti u proceduralnoj stabilnosti. Ponovljena otkazivanja ukazuju na potencijalne nedostatke u planiranju javnih nabavki, proceni tržišta, usklađivanju budžeta i pripremi tenderske dokumentacije. Iako konkurencija formalno postoji, efikasna konkurencija izgleda ograničena u nekoliko infrastrukturnih ugovora visoke vrednosti.

OPŠTINA ZUBIN POTOK

Tokom perioda praćenja, opština Zubin Potok sprovedla je 26 postupaka javnih nabavki, od kojih je većina bila ugovori o snabdevanju malom i srednjom vrednošću, uz nekoliko građevinskih i infrastrukturnih projekata.

Ukupna vrednost dodeljenih ugovora iznosi približno 600.000 evra, što ukazuje na znatno manji obim nabavki u poređenju sa Severnom Mitrovićom i Leposavićem.

Troškovi su prvenstveno bili koncentrisani na poljoprivrednu opremu i podršku poljoprivrednicima, renoviranje opštinskih i zdravstvenih objekata, infrastrukturu parkova i rečnih korita, obrazovni i IT materijal, kao i na redovne kupovine minimalne vrednosti, kao što su kancelarijski i higijenski materijali.

Za razliku od Severne Mitrovice, gde dominira putna infrastruktura, Zubin Potok pokazuje profil nabavki koji je više diversifikovan, ali je manjeg obima.

Ključni dodeljeni ugovori obuhvataju sledeće:

- Izgradnja parkova i igrališta u Čabri i Zubinom Potoku –99.657€[36]
- Renoviranje opštinske zgrade –98.457€[37]
- Renoviranje objekta zajednice u mestu Kabe –52.934€[38]
- Renoviranje ambulante u Čabri –49.880€[39]
- Regulisanje rečnog korita (Čabra) –23.670€[40]

[36] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3296572

[37] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3296572

[38] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3307468

[39] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3379089

[40] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3289490

Značajan deo budžeta je namenjen za poljoprivrednu mehanizaciju i podršku za građane:

- Motokultivatori, plugovi i povezana oprema –74.250€ i 77.662€
- Staklenici (50 m³) –60.000€

Samo nabavke vezane za poljoprivredu čine otprilike jednu trećinu ukupne dodeljene vrednosti, što ukazuje na fokus politike na direktnoj podršci lokalnim poljoprivrednicima.

Nekoliko ovih postupaka sprovedeno je sa samo jednim ponuđačem, što ukazuje na ograničenu tržišnu konkurenciju.

Zubin Potok pokazuje veoma visoku učestalost nabavki minimalne vrednosti, posebno za kancelarijski materijal, sredstva za higijenu i čišćenje, kosilice za travu, cveće i školski materijal; većina ovih postupaka je uključivala jednog ponuđača, dodeljeni su po kriterijumu najniže cene i imali su vrednosti ispod 1.000 evra, sa ponovljenim dodelama ugovora male vrednosti koje su često dodeljivane istim ekonomskim operaterima, posebno BMS SOLUTIONS L.L.C. i Adem Deliu B.I., što ukazuje na usku grupu dobavljača za male opštinske potrebe i ograničenu konkurenciju u nabavkama male vrednosti.

Nekoliko važnih postupaka je otkazano, uključujući tu i sledeće:

- Nabavka poljoprivredne mašinerije (75.000€ početni postupak otkazan pre ponovljenog tendera i dodele)[41]
- Snabdevanje sistemima za klimatizaciju i digitalnom nastavnom opremom (13.708€)[42]
- Nabavka opreme za mamografiju (100.000€)[43]

Ova otkazivanja ukazuju na budžetsku nestabilnost, slabo finansijsko planiranje i moguće preceanjivanje raspoloživih sredstava.

Nivo konkurencije je generalno bio nizak, pri čemu je većina postupaka uključivala samo jednog ponuđača (18 od 22), neki otvoreni postupci su privukli dva do četiri ponuđača (npr. regulacija rečnog korita), a nekoliko ugovora je dodeljeno nakon što je primljena samo jedna odgovarajuća ponuda. Ovaj obrazac ukazuje na ograničeno angažovanje na tržištu, posebno kod poljoprivrednih i građevinskih ugovora veće vrednosti.

Pregled dokumentacije o javnim nabavkama otkrio je nekoliko problema u vezi sa transparentnošću, uključujući nedostajuće datume objavljivanja u određenim postupcima, nedostajuće opise ugovora i dokumentaciju koja često nije dostupna na srpskom jeziku.

Ovi problemi smanjuju mogućnost praćenja i potpuni javni nadzor nad odlukama o javnim nabavkama.

Na primer:

- **N.N.P. Wenda** dobila je više ugovora u vezi sa gradnjom (izgradnja parka, renoviranje ambulante, regulisanje rečnog korita, renoviranje objekta lokalne zajednice);
- **HIRA TRADE SH.P.K.** obezbedila je više ugovora za poljoprivrednu opremu.

[43] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3286319

[42] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3404434

[43] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3607015

Iako su ukupni iznosi manji u poređenju sa Severnom Mitrovicom, ponovljene dodele istim operaterima ukazuju na ograničenu diverzifikaciju dobavljača.

Glavni fokus aktivnosti nabavki bio je koncentrisan na područja opštine u kojima pretežno živi albanska zajednica.

Iako je tokom perioda praćenja opština Zubin Potok pretežno sprovodila postupke nabavki male i srednje vrednosti, u novembru je dodelila ugovor o infrastrukturi znatno veće vrednosti za asfaltiranje puteva u Čabri i ulica u Zubinom Potoku u iznosu od 483.903 evra; uprkos tome što je sproveden kao otvoreni postupak sa kriterijumom najniže cene, ugovor je privukao samo jednog odgovornog ponuđača, što je rezultiralo konačnom dodelom približno 21.000 evra iznad početno procenjene vrednosti (462.896 evra)[44].

Sistem nabavki u Zubinom Potoku karakteriše manji ukupni finansijski obim, veliki broj kupovina male vrednosti, umereno, ali ponovljeno otkazivanje većih investicija, ograničena konkurencija u većini postupaka i koncentracija dodela među malom grupom dobavljača.

PERSPEKTIVE GRAĐANA U VEZI SA JAVNIM NABAVKAMA U ČETIRI SEVERNE OPŠTINE

Ovo poglavlje predstavlja pregled percepcije građana o procesima javnih nabavki u četiri severne opštine Kosova – Leposaviću, Severnoj Mitrovici, Zvečanu i Zubinom Potoku – na osnovu diskusija fokus grupa održanih u decembru 2025. godine. Iako se lokalni konteksti razlikuju, diskusije su otkrile konzistentne obrasce u svim opštinama: ograničen pristup informacijama, percipiranu manipulaciju postupcima javnih nabavki, neusklađenost između investicija i potreba zajednice i širu klimu nepoverenja prema institucijama.

Umesto izolovanih žalbi, učesnici su opisali sistemske probleme koji oblikuju način na koji se javne nabavke doživljavaju na lokalnom nivou. Javne nabavke se ne doživljavaju samo kao tehnički ili administrativni proces, već kao politički instrument usko povezan sa pitanjima reprezentacije, legitimiteta i etničkih odnosa.

U sve četiri opštine učesnici su naglasili dubok nedostatak dostupnih i blagovremenih informacija o javnim projektima. U Leposaviću su građani izjavili da nisu upoznati sa planiranim ili sprovedenim projektima, uključujući instalaciju video nadzora, građevinske radove u ulici Vojske Jugoslavije i izmene infrastrukture javne rasvete. Navodno nisu organizovane javne konsultacije pre, tokom ili nakon sprovođenja. Sednice Skupštine opštine opisane su kao netransparentne: građani nisu znali kada se održavaju, dnevni red i zapisnici nisu objavljeni, a pozivi nisu slati čak ni kao formalna procedura.

Slično tome, u Severnoj Mitrovici, informacije o opštinskim projektima opisane su kao fragmentirane i nepotpune. Iako su određene inicijative pomenute tokom sednica Skupštine opštine, ključni detalji – kao što su raspodela budžeta, vremenski rokovi implementacije i postupci nabavke – često su bili odsutni. Učesnici su primetili da su informacije često distribuirane putem Facebook stranice gradonačelnika, a ne putem formalnih institucionalnih kanala.

[44] e-prokurimi.rks-gov.net/SPIN_PROD/APPLICATION/IPN/DocumentManagement/DokumentPodaciFrm.aspx?id=3890516

Međutim, takođe je primećeno da je opština Severna Mitrovica jedina među četiri opštine koja redovno objavljuje vesti i ažuriranja o gradskim projektima na svojoj zvaničnoj Internet stranici opštine.[45]

Javne konsultacije o opštinskim budžetima, uključujući i one pomenute u Zvečanu i Zubinom Potoku, opisane su kao uglavnom formalističke. Prisustvo je često bilo ograničeno na opštinske službenike, a diskusije su doživljavane kao inscenirane radi ispunjavanja zakonskih zahteva, a ne kao podsticanje smislenog učešća građana. Preovlađujuća percepcija je bila da javne rasprave služe kao proceduralne obaveze, a ne kao istinske platforme za razmatranje.

Učesnici su izrazili sumnje u pogledu pravičnosti postupaka javnih nabavki. Posebna zabrinutost je izražena zbog korišćenja pregovaračkih postupaka bez prethodnog objavljivanja, što su učesnici doživljavali kao namerno zaobilaženje zakona o javnim nabavkama. Ova percepcija proceduralne manipulacije odjeknula je u Severnoj Mitrovici, gde su učesnici tvrdili da su tenderi više puta otkazivani dok „preferirana“ kompanija nije pobedila. Korupcija je opisana kao sistemska i kontinuirana, koja prevazilazi promene u političkom rukovodstvu.

Doslednost ovih pogleda u svim opštinama sugerise da građani javne nabavke ne doživljavaju kao konkurentan proces zasnovan na pravilima, već kao kontrolisan mehanizam oblikovan političkim interesima i neformalnim mrežama.

Infrastrukturni projekti bili su centralna tema u obe fokus grupe, često se o njima raspravljalo kao o opipljivom dokazu neefikasnosti javnih nabavki.

U Leposaviću je renoviranje ulice Vojske Jugoslavije kritikovano zbog ograničavanja pristupa centru grada i negativnog uticaja na lokalna preduzeća. Postavljanje rampe na bivšem parkingu ograničilo je pristup građanima i navodno je izazvalo poremećaje u isporuci. Nadogradnje javne rasvete opisane su kao loše projektovane i preskupe, a postojeće rasvete su zamenjene reflektorima nižeg kvaliteta. Održavanje je bilo nedosledno, a deo infrastrukture je ostao nefunkcionalan mesecima. Tvrdnje da su stanovnici koji su pokušavali da intervenišu pritvarani od strane policije dodatno su produbile nepoverenje.

U Severnoj Mitrovici su procene bile mešovite. Učesnici su priznali određene pozitivne projekte, kao što su stepenište u blizini Medicinske škole i park pored opštinske zgrade. Međutim, mnogi drugi projekti su kritikovani zbog dugotrajne implementacije, nedostatka planiranja i loše koordinacije.

U svim opštinama, projekti su često opisivani kao preskupi, loše izvedeni ili odvojeni od svakodnevnih potreba građana. Vidljivo propadanje javnih prostora i problemi sa upravljanjem otpadom pojačali su percepciju lošeg upravljanja.

Tema koja se ponavlja bila je percipirana neusklađenost između opštinskih investicija i potreba zajednice. Učesnici su dovodili u pitanje da li infrastrukturni projekti odražavaju planiranje zasnovano na dokazima ili političke proračune.

U pretežno srpskim oblastima Leposavića, učesnici su izjavili da nisu primetili značajne projekte od javnog interesa, dok je razvoj infrastrukture u određenim selima sa albanskom većinom naveden kao relativno značajniji. Slično tome, u Severnoj Mitrovici, investicije poput košarkaškog terena u blizini reke Ibar opisane su kao nedovoljno iskorišćene, dok su građani izrazili veću potrebu za parkovima, zelenim površinama i šetalištima.

Ovakvi pogledi doprinose širem narativu da su odluke o javnim nabavkama pod uticajem etničkih ili političkih razmatranja, a ne objektivnih procena potreba.

[45] <https://mitroviceeveriut.rks-gov.net/sr/lajmet/>
<https://leposaviq.rks-gov.net/sr/>
<https://zubinpotok.rks-gov.net/sr/lajmet/>
<https://zvecan.rks-gov.net/sr/>

Učesnici su povezali prakse javnih nabavki sa širim ekonomskim uslovima. U Leposaviću je navodno zatvoreno nekoliko malih preduzeća, a inspekcijski organi su opisani kao represivni i selektivni u izricanju kazni. U Severnoj Mitrovici, politike parkiranja su kritikovane zbog kažnjavanja građana bez pružanja adekvatnih alternativa.

Ova dinamika je predstavljena ne samo kao administrativna pitanja, već i kao politički i etnički obojene prakse sprovođenja zakona.

U osnovi svih diskusija bio je dubok deficit poverenja u institucije. Učesnici su opisali strah od sankcija, političkog pritiska i ograničenu zastupljenost u strukturama donošenja odluka. Zatvaranje srpskih institucija i uočena neadekvatnost zamenskih usluga pojačali su skepticizam prema opštinskoj upravi.

Javne nabavke, u ovom kontekstu, se ne doživljavaju samo kao fiskalni instrument već kao izraz institucionalne legitimnosti. Kada nedostaje transparentnosti, a učešće minimalno, odluke o nabavkama se tumače kroz prizmu političkog sukoba i etničkih podela.

Uključivanje građana je uglavnom opisano kao minimalno, oblikovano apatijom, strahom i dugoročnim iskustvima institucionalnog zanemarivanja. Iako su izolovani primeri građanske mobilizacije – poput peticija koje su zaustavljale kontroverzne projekte – priznati, smatrani su izuzecima, a ne normom.

Očekivanja za buduća poboljšanja ostaju ograničena u Leposaviću, Severnoj Mitrovici, Zvečanu i Zubinom Potoku. Učesnici očekuju samo marginalna poboljšanja u transparentnosti i komunikaciji, uglavnom vođena spoljnim nadzorom, a ne unutrašnjim reformama. Sistemski problemi – korupcija, nepotizam, slabo planiranje i simbolične javne konsultacije – doživljavaju se kao duboko ukorenjeni. Ukupna evaluacija opštinskih uprava i javnih nabavki u četiri severne opštine je umereno negativna, koju učesnici često sumiraju kao „prosečnu“ ili „mešovitu“. Iako se priznaju neka vidljiva poboljšanja infrastrukture, ona su zasenjena zabrinutošću zbog transparentnosti, pravičnosti i političke instrumentalizacije.

Perspektive građana pokazuju da se javne nabavke uglavnom smatraju neodgovornim i bez istinskog javnog nadzora. Još važnije, doživljavaju se kao deo širih izazova upravljanja koje karakterišu nepoverenje, polarizacija i slaba institucionalna reakcija. Bez sistemskih reformi koje jačaju transparentnost, obezbeđuju inkluzivno učešće i usklađuju investicije sa potrebama zajednice, javne nabavke će verovatno ostati žarište nezadovoljstva građana, a ne sredstvo lokalnog razvoja.

ZAKLJUČAK

Praćenje procesa javnih nabavki u četiri severne opštine – Leposaviću, Zvečanu, Severnoj Mitrovici i Zubinom Potoku – tokom perioda od septembra 2024. do avgusta 2025. godine pokazuje da sistemi javnih nabavki na severu formalno funkcionišu u okviru kosovskog pravnog okvira, ali deluju u okruženju koje je duboko oblikovano političkim sukobima, ograničenim poverenjem i sistemskim administrativnim slabostima.

U svim opštinama, postupci javnih nabavki su uglavnom objavljivani putem centralne platforme za elektronske nabavke, a većina ugovora je na kraju dodeljena u skladu sa propisanim zakonskim procedurama. Međutim, formalna usklađenost ne mora nužno da znači efikasnu konkurenciju, transparentnost u praksi ili javni legitimitet. Nalazi ukazuju na ponavljajuće obrasce ograničenog učešća ponuđača, koncentraciju ugovora visoke vrednosti među malim brojem ekonomskih operatera, ponovljena otkazivanja i ponovno objavljivanje postupaka i nedosledan kvalitet javno dostupne dokumentacije.

Postoje značajne razlike između opština u pogledu obima javnih nabavki i kapaciteta za sprovođenje. Severna Mitrovica je zabeležila najveći broj postupaka i najveći ukupni finansijski obim, sa velikim investicijama u rekonstrukciju puteva i višegodišnjim ugovorima o uslugama. Leposavić je karakterisao nekoliko infrastrukturnih ugovora visoke vrednosti, ali i izuzetno visoka stopa otkazivanja i očigledne slabosti u planiranju. Zvečan je pokazao relativno stabilnu implementaciju, ali se oslanjao na pregovaračke postupke bez prethodnog objavljivanja u određenim infrastrukturnim projektima visoke vrednosti. Zubin Potok je pokazao niži ukupni finansijski obim, sa fokusom na podršku poljoprivredi i velikom učestalošću nabavki minimalne vrednosti, praćeno ograničenom konkurencijom i umerenom proceduralnom nestabilnošću.

Zabrinutost koja se prožima u sve četiri opštine je nivo efikasne konkurencije. Dok su neki postupci privukli više ponuda, brojni infrastrukturni ugovori visoke vrednosti dodeljeni su jednom odgovornom ponuđaču. U nekoliko slučajeva, došlo je do ponovljenih otkazivanja zbog nedostatka ponuđača ili ponuda koje su premašile procenjene budžete, što ukazuje na moguće nedostatke u proceni troškova, proceni tržišta i planiranju nabavki. Koncentracija finansijskih sredstava među ograničenom grupom kompanija – posebno kod velikih infrastrukturnih radova – predstavlja sistemski pokazatelj rizika, čak i u odsustvu direktnih dokaza o nepravilnostima.

Takođe su primećeni nedostaci u transparentnosti. Iako su podaci o javnim nabavkama tehnički dostupni preko centralne platforme, proaktivno objavljivanje na nivou opštine ostaje slabo. Nedostajuća polja za dokumentaciju, ograničeno objavljivanje pratećeg materijala, odsustvo sveobuhvatnih opisa projekata i nedoslednosti u dostupnosti jezika smanjuju pristupačnost građana i otežavaju smislen javni nadzor.

Važno je napomenuti da se prakse javnih nabavki na Severu Kosova ne mogu analizirati izolovano od šireg političkog konteksta. Kontinuirani bojkot opštinskih institucija od strane većinske srpske zajednice, osporeni legitimitet lokalnih vlasti nakon izbora sa niskom izlaznošću i pojačana politička polarizacija direktno utiču i na funkcionisanje institucija i na percepciju javnosti. Diskusije u fokus grupama potvrđuju da je nezadovoljstvo građana ukorenjeno ne samo u tehničkim pitanjima javnih nabavki, već i u dubljem deficitu poverenja u opštinsku upravu. Učesnici su dosledno izveštavali o ograničenom pristupu informacijama, odsustvu smislenih javnih konsultacija i skepticizmu u pogledu pravednosti i neophodnosti određenih projekata. Investicije u infrastrukturu često su doživljavane kao neusklađene sa prioritetima zajednice ili politički motivisane. Javne rasprave i konsultacije o budžetu opisane su kao formalističke, a ne kao participativne.

